

Jan Kochanowski
O sprosności pijaństwa

Biblioteka źródeł Słownika polszczyzny XVI wieku

Repozytorium cyfrowe tekstów szesnastowiecznych (w jednolitej transliteracji zgodnej z *Zasadami wydawania tekstów staropolskich (projekt)*, Wrocław 1955) – red. P. Potoniec, K. Opaliński

Jan Kochanowski *Dzieła*

oprac. Aleksandra Ćwiklińska

ISBN 978-83-65832-90-0 (całość)

ISBN 978-83-65832-01-6

---

strona: C

grafika

1: Iz pijaństwo iest rzecz

2: sprosna, a nieprzystoyna

3: człowiekowi.

4: I. KOCHANOWSKIEGO.

5: **R**ZECZ niezwykłą

6: wżóm wáżym powiém: ro

7: zumiém temu/ że mię nie

8: wżyfcy rádźi słuchác będą:

9: Ale kiedy ia prawdę po=

10: wiém/ niechay mię káždy/

11: iáko chce/ sądzi. Tę nádzie=

12: ię mam/ że ludzi bączné/ któ

13: rzy przystoyność a fromotę rozeznác mogą/ po fo=

14: bie miéc będą. Záprawdę zbytku żadnégo chwálic

15: nie mogę: ále to náciężlza bywa/ kiedy ludzie iá=

16: wną lekkość cudnémi słowy zdobią: a zá coby fie

17: spráwnie wtydác mieli/ to sobie nie tylko zá kochá

18: nié/ ále y zá chęć poczytáią. A puściwży ná ftronę

19: wiele innych rzeczy/ iefli co pod słońcem ták spro=

20: Inégo náležiono być może/ iáko iest pijaństwo/ w

C

którym

strona: Cv

O pijaństwie.

1: którym człowiek y Bogá/ y ludzi y powinności

2: śwę/ ná ołtátek y sam siebie zápomniéc musi: a

3: wždy to ludzie ták sobie cukrowác vmieią/ iż za=

- 4: dna bieśiádá/ żadna krotochwylá bez pijáńftwá
- 5: być niemoże: tym záchowánia szukác: tym fie lu=
- 6: dźiom podobác chçą. Táki káždy przyrodzeniu
- 7: śwemu iáwną niechuć okázuie/ á práwie znác da=
- 8: wa/ że mu to niewdzięczno/ że go Bóg człowie=
- 9: kiem/ á nie inśzą beśtyą stworzył. Bo iesli wdzię=
- 10: czen tego/ y człowiekiem się rad widzi: czemu ro=
- 11: zum/ którym od innych źwierząt iesť różny/ dobro=
- 12: wolnie śwym pijáńftwem tłumi? czemu dowcip/
- 13: á baczenié/ co nád inné beśtye ma/ śwym obźár=
- 14: śwtem ták nikczemie tráci? Nie trzebá mi ná szá=
- 15: leńftwo ich dowodów wiele: niechay íami powie=
- 16: dzą/ iesli wśzyftko pomniá/ co fie wczorá dźiáło. Y
- 17: náleźli sobie wymówkę/ kiedy iuż co zbroiá/ że fie
- 18: pod pijány wieczór sťáło. Tymes wietźzény kaźni
- 19: godźien/ żeś y bliźniégo obráził/ y ktemu żeś się v=
- 20: pił. Czyniá wiele przykrości ludzióm spokoynym
- 21: szaleni/ którzy ábo prze ciężką niemoc/ ábo prze iá=
- 22: kie fráfunki rozumu pozbyli: ále to od nich przedsię
- 23: škromnie ludzie przyjmuiá: á snadz ich wietćy bli=
- 24: źniégo przygodá/ niżli swoiá włafna krziwdá boli.
- 25: Ale pijány/ żadnéy w téy mierze wymówki sľufzněj

nie ma/

strona: C2

O pijáńftwie.

- 1: niéma/ áni miéc może/ bo go o száleńftwo żadna
- 2: przyczyná pośtronna/ żadna przygodá/ ábo kaźń
- 3: páńśka/ ále iego włafna chuć/ iego wolá lámá/ á zły
- 4: náłóg przypráwuie. Ktoby mógl wyliczyć/ iáko
- 5: wiele zwad/ iáko wiele mordérftwá/ y innych wie=

- 6: le hániebnych rzeczy fie dzieie/ prze to zbytnié/ á nie
7: mierné pijánftwo? o czym człowiek potrzebziwi á=
8: ni pomyśli to wšytko vpiwšy fię popełni. Zadna
9: ták Ńromotna rzecz nie ieft/ którýby fię on wšty=
10: džił. Zadna ták Ńprofna/ którýby fię on nieważył:
11: wšytko mu równo: y Bóg fię czáfem nie wyšie=
12: dži. Iáko fię im téz to płáci/ to káždy ná oko widži.
13: Sámo przyrodzenie iáko z niewdźięcznych Ńynów/
14: winy bierze: tego ná ręku/ tego ná nogách karze:
15: ten puchnie/ ów gnije: ábo wrzodliwi/ ábo trędo=
16: wáci/ żadného zdrowého niémáłz: to wniwecz co
17: ich nagle pomrze/ ábo co ich pobiją. Táką rozmái=
18: tą bárwę Ńwym dworzánóm zwykłą niemierność
19: dawać/ ták ie Ńobie Ńtroi/ ták im Ńłuzbę płáci. Co v
20: mnie tym więcey w podźiwieniu ieft/ że ludzie/
21: choć dobrze baczą/ że tego zdrowiem przyplácią/
22: á wždy iednák zbytków Ńwych przełtác nie mogą:
23: áni mierności żadnym obyczáiem náłzładowác
24: chcą/ przez którąby y rozum/ y zdrowie Ńpełná zá-
25: chowác mogli. Abowiém kiedy ludzie naylepiéy

C ij

Ńwą po=

strona: C2v

O pijánftwie.

- 1: Ńwą powinność y baczą/ y czynią/ ieno trzeźwio?
2: kiedy nalepiéy dowćipu Ńwého ku wšelkiéy Ńprá=
3: wie vżyć mogą/ ieno kiedy fię áni iédłem/ áni pi=
4: ciem zbytnim nieprzełožą? Záprawdę iáko Ńłóńce
5: Ńwiátłość Ńwoię tráci/ gdy zá chmurę zaidzie/ ták
6: rozum ludzki od zbytków tępieie. A to nadźiw=

- 7: nieyfa/ że człowiek ná ten czas zda fię łobie na=
8: mędrfzym/ kiedy nałprofnieyfzy: zda fię łobie na=
9: męzniefzym/ kiedy nałłábłzy: zkąd łatwie niedo=
10: łtátek/ ábo porużenié rozumu znáczyć fię może.
11: Ale trzeźwość/ będąc świadoma dobrze y sił/ y
12: niedořtátków łwoich/ nigdy człowieká w to nie
13: wda/ czemuby łprořtáć nie mógl: y owłzem rychłéy
14: godności łwéy (co wřzytko rozum łpráwuie) zá=
15: milczy/ niźli fię o rzecz łobie nierówną pokuři. Nie
16: przepłácona ielř rzecz rozum/ choć będzie czásem w
17: łłábym/ á w włomnym cíele: bo ráđá łwoiá wię=
18: céy pomoc może/ niźli nawięřfa głupia moc. Iá=
19: kiéy tedy chwały táka cnotá niegodná/ któréry fię
20: trzymáiąc/ nie tylko rozum zdrowy/ ále y moc zu=
21: pełną mamy? Trzeźwość á miárá/ toć łá nawier=
22: nieyfzy łtróże zdrowia náłzég. Zá tych pomocá/ nie
23: tylko człowiek wiele ciężkich niemocy fię włřzeze/
24: ále y niektórych zbęđzie. Y to ielř napiérwřzy wřte=
25: pek ku włéczeniu włzelákiéy niemocy/ łkromné á

mierné

strona: C3

O pijańtwie.

- 1: mierné pořtánowienié życia. Krótce mówiac/ tá
2: iedná cnotá wřzytkim innym drógę ściiele: tak ro=
3: zum ludzki y wmyřł łpráwuie/ że fię ná nim włzelka
4: pocziwa náuká/ włzelka cnotáłatwie przyiáć mo=
5: że/ ku czemu wřzytkiému pijańřtwo á zbytek nam
6: drógę zámykáią. Przy téy ia cnoćie zořtawam/ przy
7: téy fię opowiádam. O záchowánié ábych nieřtał/
8: żaden mi tego przyczytáć nie może/ ále fię wołę

- 9: czym inżym o nią śtárác/ niż pijaństwem: bo temu
10: nie wierzę/ áby kto łobie práwého przyiaćielá/ á
11: którémuby bezpiecznie dufác mógl/ tym kiedy zie=
12: dnał: y ták pośpolicie mówią/ kogo v pełný nábę=
13: dziełz/ tego v pełný pozbędziełz. Cnotá á wkładné
14: obyczáie/ té ludzióm záchowánié iednáią: w pi=
15: iaństwie nie tákiego nie widzę/ ná coby ludzie śtu=
16: źnie łáfkáwi być mieli: tego wiele/ czymby fię śprá=
17: wnie brzydźić mogli. Ale mi podobno rzeczełz/ v
18: Włochóweś tego náwykł: prawdá/ że nie v Niem
19: ców: bo tákiéż oźrálcy iáko y my. Ale ieflić fię Wło
20: chów w tym náśládowác niezda/ naydziełz to y v
21: Turków/ które ty zá pogány maź. Lecz báczny
22: człowiek nie to ma czynić/ co v drugiego widzi/ ále
23: to co mu przyśtoi. Nie kładęc zá powinność cu=
24: dźich obyczáiów/ ále tylko/ áby fię im przypátrzył:
25: á będąli fię z cnotą/ á z rozumem zgadźác/ czemu

C iij

ich ná=

strona: C3v

O pijaństwie.

- 1: ich náśládowác niemaź? nieprzeto że ták Włoch
2: ábo Hiźpan czyni/ ále przeto że ták twoiá powin=
3: ność nieśie. Bo cukruy ty łobie iáko chcełz pijań=
4: śtwo/ záwždy ie przedsię mierności naydziełz prze=
5: ciwné. A iefli mierność (ná co mi káždy pozwoli)
6: cnotą názwác muśim/ ná cię łámého fię pułczę/ á=
7: byś pijaństwu śłufzné á przyśtoyné przezwiłko łam=
8: że znalazł.

9: Zle dopiiác fię przyiaćielá.

- 10: **C** Hcećieli słućhac/ powiem wam swé zdánié/
11: Ná czym zależy dobré záchowanié.
12: Ale wczás wiédzćie/ że nie dźierzę z témi/
13: Którzy przyiaciół szukaią pełnémi/
14: Trudnoby się tám miłość rodzić miałá/
15: Gdzie swar/ gdzie zwadá gniazdo swé włálá.
16: Trudno ma wrósc/ co kiedy niebácznie/
17: Y bez rozmyśłu szumna głowá zácnie.
18: Cnotá nád wśzytko: á skárbu wiétszégó/
19: Nád przyiacielá niemálz vprzéymégó.
20: Kto się w táki skarb dobrze zápomoże/
21: Póki żyw vpásc w vbośtwo nie może.
22: Ale poczawśzy od stworzenia swiátá/
23: Aż po té nálszé oftáteczné látá:
24: Ledwie par kilka w dzieiách opifano/
25: Któré zá práwé przyiacioły miano.
26: A my się tego piwem dopić chcemy?
27: Záprawdę lekce przyiázn szánuiemy.

Pełna

strona: C4

O pijaństwie.

1: Pełna prze zdrowie.

- 2: **P**rze zdrowie gośpodarz pije/
3: Wśtaway gościu: á prze czyie?
4: Prze Królowfkie: powśtawaymy/
5: Y także ią wypijaymy.
6: Prze Królowéy: wśtác się godzi/
7: Y wypić: tá zá tą chodzi.
8: Prze Królewny: iuż ia stoię/

- 9: A poday co rychléy moię.
10: Prze Bifkupié: powftawaymy/
11: Albo ráczéy nie śiadaymy.
12: Tá prze zdrowie Márzżakowé/
13: Owa gościu wftań ná nowé.
14: Tá prze Hrábie: wftańmy tedy:
15: Odpoczniémżé nogóm kiedy?
16: Gołpodarz ma w ręku czáfżę/
17: My wiédzmy powinność náłżę.
18: Chłopię/ wymkni łáwkę moię/
19: Iuż ia ták obiad przełtoię.

20: **Przymowká chłopska.**

- 21: Iyże Włódárzu: Pánie iużem podpił łobie.
22: Piy ty przećię: dziękuię iáko pánu tobie:
23: Mało iuż niemam zá fwé/ á człowiek fię boi/
24: By łówkiem nie wylećiał/ co więc chmiél rad broi.
25: Piy ty Włódárzu/ y mów cóć fię będzie zdáło/
26: Prołto/ iáko zá náłżych oyców więc bywáło.

Tákci by=

strona: C4v

O pijanłtwie.

- 1: Tákci bywáło/ pánie/ pijáliłmy z łobą/
2: Ani gárdził pan kmiotká fwoiégo ołobą:
3: Dżiś włzytko iuż ináčéy/ włzytko zpoważniáło/
4: Iáko mówią/ połtáwy dofyć/ wátku máło.